

NOU 2003:25

NY LOV OM UNIVERSITET OG HØYSKOLE

Høringsuttalelse fra DION, Doktorgradskandidatenes interesseorganisasjon ved NTNU

I. Generelle kommentarer

I.I. Sammendrag

DION stiller seg bak høringsuttalelsen til Stipendiatene i Norge (SiN). Vi ønsker allikevel å benytte anledningen til å understreke enkelte viktige sider ved Ryssdalutvalgets innstillingen.

DION støtter opp om hovedtrekkene i mindretallets forslag og vil

- at universitetene organiseres som forvaltningsorganer med lovfestede fullmakter
- at rektor velges blant institusjonens ansatte eller studenter
- at det ikke skal være eksternt flertall i styret
- at gratisprinsippet lovfestes i henhold til mindretallets forslag

I.II. Innledning

Debatt kan avle fremskritt. Selv om flertallets forslag skaper debatt kan DION ikke se at gjennomføring av forslagene i flertallets innstilling vil føre til de fremskritt som blir forespeilet og som er nødvendig for at Norge vil utvikle sin forskerutdanning til OECD-nivå innen 2005.

Utdanning generelt og forskerutdanning spesielt må i all hovedsak være et statlig ansvar. Universitetene og høyskolene skal forvalte Norges nasjonale kunnskapskapital. Det gjør de ikke best gjennom den omfattende omstruktureringen som flertallets innstilling legger opp til. Nødvendigheten av akademisk frihet er selvsagt, men dette betyr ikke nødvendigvis frihet fra staten. Den frie forskning er en avgjørende del av en fremtidig nasjonal intellektuell utvikling. Dersom flertallets forslag går igjennom vil markedskreftene sannsynligvis i stadig større grad påvirke hvordan universitetene og høyskolene styres og dermed kunne påvirke hvilke forskningsprosjekt som initieres. I realiteten vil det kunne gå ut over den frie forskningen.

Utvalget viser til at *"Universiteter og høyskoler, så vel statlige som private, skal ha som fremste oppgave å tilby høyere utdanning og forskning, samt bidra til den allmenne dannelse gjennom formidling av kunnskap om akademisk forskning og vitenskapelige metoder, til samfunnet for øvrig"*. Med andre ord et helt annet formål enn en industribedrift som drives med profittmaksimering som fremste mål. DION mener det dermed er gitt at en utdanningsinstitusjon må drives etter helt andre prinsipper enn en industribedrift.

I.III. Tilknytningsform

Flertallets innstilling inneholder forslag som vil medføre store endringer i hvordan universitet og høyskoler styres. DION mener at konsekvensene av disse endringer på ingen måte er vurdert og diskutert i tilstrekkelig grad. De rent økonomiske konsekvensene er for øvrig dårlig analysert i begge forslagene og DION mener at en slik analyse må foreligge før en endelig avgjørelse fattes. Spesielt vil en tilknytningsform etter flertallets forslag medføre store kostnadsøkninger i forbindelse med forvaltning av egen bygningsmasse, lån etc.

Universitet og høyskolesektoren kan fremstå noe konservativ uten at DION av den grunn ser noen opplagt behov for en så omfattende reform av sektoren som flertallet foreslår. Imidlertid ser vi positivt på den debatt og engasjement som utvalgets arbeid og forslag har mobilisert.

Langsiktighet i finansiering av forskningen er vesentlig, i særdeleshet finansiering av grunnforskning som ikke nødvendigvis gir kortsiktig avkastning. Rekruttering til fag som

tradisjonelt har mottatt støtte fra NFR eller direkte fra NTNU vil bli svekket dersom forskningsprosjektene blir mer avhengig av eksterne midler. Dette vil i så fall redusere bredden i forskningen og gå sterkt ut over grunnforskningen.

I.IV. Styresammensetning

DION er svært skeptisk til et styre med eksternt flertall. Det er viktig at ethvert styre er bredt sammensatt med korte kommunikasjonsveier ut til omverdenen. Dette må man kunne oppnå uten at eksterne representanter har flertall.

DION er også skeptisk til flertallets forslag om at de eksterne representantene skal utnevnes av styret selv. Gjennom en slik selvutnevning vil det være fare for en ensretting og innsnevring av medlemmenes totale kompetanse og erfaringsgrunnlag. Dette kan få alvorlige negative konsekvenser for hvordan institusjonen styres.

I.V. Rektor

DION mener det er viktig at rektor velges og at den som velges har erfaring fra den institusjon han eller hun skal lede. Et viktig ledelsesprinsipp for en utdanningsinstitusjon må være at den øverste ledelse har fokus nedover i organisasjonen. En rektor som er ansatt av styret vil etter DIONs mening i for stor grad kunne komme til å ha ansvarsfølelse overfor styret og ikke i tilstrekkelig grad nedover i organisasjonen.

I.VI. Gratisprinsippet

DION imøtekommer forslagene om å lovfeste det såkalte gratisprinsippet. Vi er på den annen side skeptisk til hvilken konsekvens flertallets forslag vil få. Et styre med mandat til å fordele den statlige bevilgning slik styret selv mener er hensiktsmessig vil kunne frata ulike fagretning den statlige støtten. Følgelig vil man da i henhold til flertallets forslag kunne ta betaling for dette fagtilbudet. Dette er vi skeptisk til å støtter derfor mindretallets forslag.

II. Kommentarer til de enkelte lovbestemmelser

§ 9.1 Styret (mindretallets forslag)

Forslag fra SiN (tilleggstekst femte ledd):

”Styremedlem som er åremålsansatt ved institusjonen kan velges for ett eller to år.”

Dette for å gjøre det mulig for åremålsansatte å bli valgt inn i styret, selv om deres ansettelse er så kortvarig at det er uhenktsmessig å sitte i styret i fire år.

III. Eventuelt

III.I. Nye incentivsystemer

Ved ansettelser og lønnsforhandlinger vurderes vitenskaplig publisering og forskningsresultater. Kvalitetsreformen legger opp til en styrket fokus på undervisning. DION mener derfor at vitenskapelige ansatte ved ansettelser og lønnsforhandlinger også bør vurderes ut i fra deres pedagogiske evner. DION ser med andre ord behovet for nye lovregulerte incentivsystemer som belønner og oppfordrer til god undervisning. Dette er viktig fordi en eventuell fristilling fra Staten vil kunne føre til at kortsiktig lønnsomme forskningsprosjekter prioriteres i for stor grad.